

λαστικότητα δια τῆς ὁποίας ἀπέβαινεν ἀδύνατος νὰ διέλθῃ καὶ φωτίσῃ τῆς ἐπιστήμης τὸ φῶς.

Τί ἀπέγεινε λοιπόν ;

Γιάννηδες ἐπῆγαν καὶ Γιάννηδες ἐπέστρεψαν· ἔκαμαν τὸ ταξίδι των ὡς τὸ μπαούλό των· μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι ἐπῆγαν κενοὶ καὶ ἐπέστρεψαν κενοί· ἐπέστρεψαν γυμνοί, ἀντὶ δὲ μὲ φύλλα συκῆς περιεκαλύφθησαν μὲ διπλωμά τι ἀμφιβόλου προελεύσεως· καὶ οὕτω ἐγκατέστησαν ἐδῶ· ἔστησαν τὴν σκηνὴν των ἐν μέσαις Ἀθήναις· καὶ ἤρχισαν νὰ ἐκδίδωσι νόμους καὶ διατάγματα παιδαγωγικά, καὶ ἤρχισαν νὰ ἐκδίδωσι βιβλία καὶ νὰ χρηματολογῶσι, νὰ ἐκπέμπωσιν ἀναθέματα κατὰ τῶν ἀντιδοξούντων, νὰ τρώγωνται ἀναμεταξύ των ὥστε ἐφιλονεῖν περὶ κανενὸς κοκκάλου.

Δι' αὐτοὺς ἡ Παιδαγωγία ἐγένετο ἀπλὴ ἐφεύρεσις πρὸς κερδοσκοπίαν, ἔχουσα καὶ τὸ πλεονέκτημα τοῦ νεωτερισμοῦ ἐν Ἑλλάδι· ἀντὶ νὰ γίνωσιν οἱ ἐμπεινευσμένοι ἱεροφάνται αὐτῆς ἐγειναι οἱ κωδωνοκρούσται τῆς· καὶ τὸ κωδωνοστάσιόν των δὲν ἔπαυσε θορυβοῦν· ὦ ! εἶχον δίκαιον ἄφ' οὗ δὲν ἔκαμαν τίποτε ἄλλο, ἔπρεπε τούλάχιστον θόρυβον νὰ κάμωσι, οἱ κομπογιαννῖται τῆς παιδαγωγίας, οἱ γύφτοι τῆς εὐγενεστέρας ἐπιστήμης τοῦ κόσμου !...

Ἔχωσαν τὰς χεῖράς των εἰς τὰ θυλάκια τῶν γερμανῶν καθηγητῶν των· ἐπῆραν παιδαγωγικάς τινας συνταγὰς καὶ μᾶς τὰς ἔφεραν· δὲν ἐσκέφθησαν ὅτι οἱ κλιματολογικοὶ, οἱ ἐθνολογικοὶ, οἱ ἱστορικοὶ ἡμῶν ὅροι εἰσὶν ἐντελῶς διάφοροι ἀπὸ τῶν Γερμανῶν· ὅ,τι ἄλλο ζαυσεκράουτ καὶ ἄλλο ρετσινάτο· ὅτι ἐδῶ πληροὶ τὸν ἐγκέφαλόν μας καὶ τὰς φλέβας μας ὁ φλογερὸς μεσημβρινὸς ἥλιος, ἐν ᾧ ἐκεῖ ἀναπνέουσιν ὁμίχλην εἰκοσιτέσσαρας ὥρας τὸ ἡμερο-νύκτιον· ὅτι τὸ συμβαῖνον διὰ τὰς τομάταις καὶ τ' ἀγκούρια δύνατον νὰ συμβαῖνῃ καὶ διὰ τὸν ἄνθρωπον.

Τινὲς μάλιστα αὐτῶν συνέστησαν καὶ ἰδιωτικὰ Παιδαγωγεῖα· ἀνέβησαν εἰς τὰς στέγας καὶ διελάλησαν ὡς ἀλέκτορες τὰ νέα των δόγματα, τὴν γερμανικὴν μέθοδόν των, τὰς μεταρρυθμίσεις των, τοὺς νεωτερισμούς των.

Αὐτοὶ εἶχον δίκαιον· αὐτοὶ σκοπεύουν ν' ἀγοράσουν οἰκόπεδα· πῶς δὲ θὰ τ' ἀγοράσουν τὰ οἰκόπεδα, ἂν δὲν συρρεύσωσι πολλαὶ κεφαλαὶ μαθητῶν ; Σημειώσατε δὲ ὅτι τοὺς μαθητὰς τοὺς μετροῦν κατὰ κεφαλὰς, οὐχὶ διότι συναισθάνονται ὅτι αὐτὰς ἔχουσι καθήκον νὰ γερμίσωσιν, ἀλλὰ διότι ἐκάστη αὐτῶν ἀντιπροσωπεύει μίαν μηνιαίαν μισθοδοσίαν διδάκτρων, ἕνα κ ε φ α λ ι κ ὦ ν φ ὀ ρ ο ν.

Καὶ τί ἐπραξε τὸ ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας ; ἔλαβε τὸν κόπον νὰ ἐξετάσῃ τί εἶδους εἶναι αὐταὶ αἱ ἰδέαι των, τὰς ὁποίας ζητοῦν αὐτοὶ νὰ φυτεύσουν ἐδῶ καὶ τὰς ὁποίας μᾶς παρουσιάζουν ὡς δάσος εὐκαλύπτων, ὅπερ θὰ μᾶς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τοὺς πυρετοὺς τῆς ἀμαθείας ; Ὄρισεν ἐπιτροπὴν νὰ ἐξετάσῃ τὸ πρόγραμμά των, ἐπὶ τῇ βᾶσει τοῦ ὁποίου θὰ διαπαιδαγωγηθοῦν οἱ Ἑλληνόπαιδές μας ;

Ἀλλὰ πρὸ πάντων ἐξήτασεν ἂν ἐκτελῶσιν ὅσα ὑπόσχονται εἰς τὰ στομφώδη των προγράμματα ;

Αὐτοὶ ὑποσχόμενοι ὅσα ὑπόσχονται καὶ ὅπως τὰ ὑπόσχονται συνάπτουσι συμβόλαιον μὲ τοὺς γονεῖς· θὰ μὲ διδάσῃ τόσα, θὰ σὲ διδάσκω τόσα· οἱ γονεῖς πληρόνουν τακτικῶς τὰ διδάκτρα, ἀλλ' αὐτοὶ ἐκτελοῦσιν ἄρα γε τοὺς ὄρους τοῦ συμβολαίου ;

Καὶ ὅταν καταδικάζεται τις καὶ τιμωρεῖται καὶ στιγματίζεται διότι κατεχράσθη δέκα δραχμὰς τοῦ δημοσίου χρήματος, δὲν πρέπει νὰ καταδικάζεται, νὰ τιμωρῆται, νὰ στιγματίζεται ἀμειλίκτως καὶ ἀνηλεῶς ὁ κλέπτων ἀπὸ τοῦ μέλλοντος τοῦ ἔθνους διακοσίας διανοίας κατ' ἔτος, διακοσίους παράγοντας τοῦ μεγαλείου τῆς πατρίδος, ὁ καταστρέφων οὐ μόνον τὸ παρὸν, ἀλλὰ καὶ τὸ μέλλον τῆς Ἑλλάδος, μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ χορτάσῃ ὡς Μινώταυρος τὴν ἀγυρτεῖαν καὶ ἀπληστεῖαν του μὲ θύματα Ἀθηναῖκά ;

Εἰς τὴν πόλιν τοῦ Θησεῶς δὲν θὰ εὐρεθῇ ἐπὶ τέλους κανεὶς Θησεύς ;

Ὡ ! τὸ βωδὸ καλκμάρι τοῦ δασκάλου ! Ἐπίτρεψε, φίλτατον «Μὴ Χάνεσαι», εἰς ἐν τῶν προσεχῶν φύλλων σου νὰ τὸ πετάξω εἰς τὰ μούτρα τοῦ ἀγυρτικωτέρου τῶν ψευτοπαιδαγωγῶν μας.

Ἀπόμαχος.

ΦΡΟΥ—ΦΡΟΥ

Τὸ μόνον ἀποτέλεσμα τῶν ἀρθρῶν τοῦ **Εὐρώτα** εἰς τὸν «Αἰῶνα» εἶναι ὅτι περιποιῶν εἰς τὸ φύλλον εὐρωτῶ.

Χαιρετίζομεν ἀπὸ μακρὰν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τόσον πλησίον, τοὺς γάμους τοῦ φιλτάτου μας συνεργάτου Δημητρίου Κόκκου, ὑποπροξένου, μετὰ τῆς δεσποινίδος Πηνελόπης Βόττη, τελεσθέντας ἐν Τεργέστη.

Ἐντὸς ὀλίγου ἐπαναλαμβάνεται καὶ αὖθις ἡ περιώνυμος **Δίκη Σκουζέ**. Ἐλπίζομεν ὅτι ὁ κ. Τσάτσος, ὡς συγγενῆς, δὲν θὰ λάβῃ μέρος εἰς τὸν σχηματισμὸν τοῦ Δικαστηρίου. Ὑπὸ ὑπουργὸν τὸν κ. Ράλλην αὐτὰ τὰ σκάνδαλα δὲν πρέπει νὰ συμβαίνωσι.

ΑΝΑ ΤΗΝ ΙΤΑΛΙΑΝ

Τουρζὸν 5/17 Ἰουνίου 1882.

Δεκαπενθήμερον παρῆλθεν ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Γαριβάλδη· τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἀπερχόμην τοῦ Πειραιῶς, καὶ

ἐκτοτε ἐν σπουδῇ ἐπὶ ἀφρώδεις καὶ σιδηρᾶς γραμμάς διελάσας τὸ Αἰγαῖον καὶ τὸ Ἴόνιον καὶ τὴν Τυρρηνικὴν καὶ ἀπὸ Νεαπόλεως τὴν Ἰταλικὴν χερσόνησον, ἐφίσταται ἐν ταῦθα παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν Ἀλπεων, ἐν τῇ σιδηρᾷ Πρωτευούσῃ τοῦ Πεδεμοντίου, ὅθεν τὸ καθήκόν μου τελῶ πρὸς τὸ «Μὴ Χάνεσαι».

* *

Καὶ οὐχὶ περὶ ἄλλου νὰ γράψω δύναμαι· τὸ ὄνομα τοῦ θανόντος ἥρωος πληροῖ τὴν Ἰταλίαν διὰ πατάγου καλύπτοντος μέχρι τοῦ νῦν πάντ' ἄλλον ἤχον, πᾶν ἄλλο ζήτημα· κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας οἱ κοπετοὶ, ὁ θρῆνος, τὰ δάκρυα· εἶτα αἱ ἀνακραυγαὶ τῆς ἀποθεώσεως· τώρα τὰ μνημόσυνα, αἱ παροτρύνσεις πρὸς τοὺς ζῶντας, τῆς Ἱστορίας τὰ ἥττον λυρικὰ ἀποφθέγματα.

* *

Ἄμα καταφθὰς ἐν τῷ λιμένι τῆς Νεαπόλεως — τρεῖς μετὰ τὸ γεγονός ἡμέρας, καθ' ἃς διήρκει ὁ πλοῦς — ἔμαθον τῆς Ἰταλίας τὸ πένθος ἀπὸ τοῦ προσελθόντος ἵνα με ὑποδεχθῇ ἀδελφοῦ μου.

— Τί κάνει ἡ Μητέρα; ... τὸν ἠρώτησα.

— Ἀπέθανεν ὁ Γαριβάλδης· τὸ ἠξέυρεις; μοὶ ἀπῆντησεν.

* *

Παραγενόμεν ἔν Ρώμῃ τὴν ἡμέραν τοῦ Θριαμβοῦ, ὃν ὑπὲρ τοῦ ἐλευθερωτοῦ τῆς ἐβήφισεν ὁμόθυμος ἡ Ἰταλία, ἡ ἐπαναστάτις, ἡ ἐλευθέρη Ἰταλία.

Μετὰ τοὺς θριαμβοὺς τῶν πρώτων στρατηγῶν τῆς Ρώμης οὗτος ὑπῆρξεν ὁ μόνος ἀληθὴς θριαμβος καὶ μείζων παντός ἄλλου· μετὰ τοῦ Καίσαρος θριαμβεύοντος καὶ τοῦ Γαριβάλδη, οὗ ἡ προτομὴ μόνον ἀνῆγετο ἐπὶ τὸ Καπιτώλιον, μετὰ τῆς Ρώμης ἐκείνης καὶ τῆς σημερινῆς Ρώμης, ἐπὶ τὴν χρονικὴν αὐτὴν παύλαν εἰκοσιν αἰῶνων, ἐν μόνον σημείον ἐπιφάνεται ἐξηγοῦν τὴν διαφορὰν, εἰς ἄλλος Μέγας, ὁ Χριστὸς.

Ἡ ἐντὸς τοῦ ἀνθρωπίνου μέτρου σύνθεσις τοῦ Καίσαρος καὶ τοῦ Χριστοῦ—τοιούτος ἐπεφαίνετο ὁ Γαριβάλδης ἐν τῇ ἀποθεώσει ἣν ἐτέλει αὐτῷ ὁ Λατινικὸς λαός—Ἰταλοὶ καὶ Γάλλοι—ἐπὶ τὸ Καπιτώλιον ἀφ' οὗ ἐκείνος, ἀνασείων τὴν αἱματόφυρτον σπάθην του, εἶχεν ἀνακηρύξει ἐκπεπτωκότα τὸν Καίσαρα—αὐτοκράτορα καὶ τὸν Χριστὸν—Θεόν—αὐτὸς, ὁ Καῖσαρ τῆς Ἐλευθερίας, ὁ Χριστὸς τῶν δούλων λαῶν.

* *

Εἶναι μεγάλῃ ἡ μορφή τοῦ Γαριβάλδη καὶ θὰ πληροῖ αὐτὴ μόνῃ τὸν αἰῶνα τοῦτον παρὰ τὰς πύλας τοῦ ὁποίου ἵσταται ὁ Ναπολέων καὶ ὅστις εἶδε τοὺς ἥρωας τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως καὶ τόσας μεγαλοφυΐας. Εἶναι μεγάλῃ τοῦ Γαριβάλδη ἡ μορφή καὶ ὡς πᾶν ὅ,τι μέγα δέον νὰ κατορθῇ μακρόθεν καὶ ἐπὶ βάσεως μεγάλῃς καὶ μεμονωμένης ὀρθωμένος.

Ἰδετε αὐτὸν μαχόμενον ὡς μυθικὸν ἱππότην ὑπὲρ τῆς δημοκρατίας, εἰς τὰ παρθένια δάση καὶ τὰς ἀγρίας θαλάσσας τῆς Ἀμερικής· Ἰδετέ τον καθ' ἣν στιγμὴν ἐν ἔθνος παράφορον ἐκ θαυμασμοῦ τὸν ἀναγορεύει στρατηγόν του καὶ ἂν θέλετε νὰ τὸν ἴδῃτε μέγαν ἀληθῶς, μὴ τὸν κρίνετε ἐν τῷ θριαμβῷ οὗ ἠξιώθη· ἀλλὰ κατασκοπεύσατε

τὸν στρατηγὸν νύκτα τινὰ ... ἐν τῇ οἰκίᾳ του τὴν νύκτα εἶναι ἑορταστικὴ· δὲν ἔχει ὀλίγα λεπτὰ ἵν' ἀγοράσῃ ἀλειμματοκήρια. Εἰς στρατιώτης του ἔρχεται νύκτωρ εἰς τὸ στρατηγεῖον· τὸν καλεῖ ἐξω καὶ τῷ παραπονεῖται διὰ τὰς στερήσεις, ἃς ὑποφέρει ... δὲν ἔχει χιτῶνα· καὶ ὁ στρατηγὸς ἀφαιρῇ τὸν χιτῶνά του τὸν μοναδικόν καὶ τὸν δίδει εἰς τὸν στρατιώτην, παρκακλῶν αὐτὸν νὰ μὴ εἴπῃ τίποτε ...

Ἐν τούτοις ὁ στρατηγὸς αὐτός, ὁ τυχοδιώκτης αὐτός, ὁ αὐτοσχέδιος αὐτός στρατηλάτης συλλαμβάνει πλοῦτα, ἐκπορβεῖ πόλεις, καταλαμβάνει ἐγθρικά χρήματα τὰ ὅποια ἀποστέλλει εἰς τὴν κυβέρνησιν τῆς Δημοκρατίας· καὶ ὅταν ἡμέραν τινὰ τῷ ἀπομένουσιν ὀλίγα φράγκα ἐκ γενικῆς τινος διανομῆς χρημάτων, τὰ δίδει ὑπὲρ τῶν ὀρφανῶν τῶν φονευθέντων στρατιωτῶν του.

* *

Καὶ ἐνῷ οὕτως ἀγωνίζεται ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῶν ἀνθρώπων, ὀνειροπολεῖ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς πατρίδος του.

Ἰδετέ τον τρεῖς ὁρμῶντα ὡς Θεοῦ ἐν μανίᾳ ἐπὶ τὴν Ρώμην, τὸ μέγα τοῦ ὄνειρον, ἐπὶ τὴν Ρώμην, ἣν οἱ αὐτοκράτορες τοῦ κόσμου θέλουσιν εὐτελεῖς ὑποπόδιον τῆς ἑδρας τοῦ μεγάλου τῶν συμμάχου, τοῦ Πάπα. Ἰδετέ τον ἐκεῖ, προκαλοῦντα τοὺς αὐτοκράτορας καὶ περιφρονοῦντα τὸν Πάπαν· ἐκεῖ, πᾶν κτύπημα τῆς σπάθης του—ὡς ἂν ἦν τιτᾶν πεπρωμένος—ἐπιτελεῖ τὸ μέγιστον ἔργον τοῦ αἰῶνος τούτου—τὴν κατάρριψιν τοῦ Παπικοῦ κράτους.

* *

Ἰδετέ τον ἐπὶ κεφαλῇ μιᾶς δρακὸς ἀνδρείων—χιλίων—ὅταν ὁρμῇται ἀπὸ τῆς Γενούης σώζων τὴν Ἰταλίαν καὶ καταβάλλων τοὺς τυράννους τῶν λαῶν.—Ἡ ἀλήθεια λαμβάνει τὰς διαστάσεις τοῦ θαύματος—ὁ ρυαὶ μεταβάλλεται εἰς δεινὸν καταρράκτην, ὅστις πλημμυρεῖ τῆς ἱστορίας τὰς μεγάλας σελίδας καὶ ἀφρίζων μανιωδῶς ἐκχέεται εἰς μῦθον. Ἐντὸς τριῶν μηνῶν κατακτᾷ δύο βασιλείας· καὶ ἐπειδὴ γνωρίζει ὅτι ἡ Ἰταλία δὲν σώζεται ἢ ὑπὸ τὸ σκήπτρον ἑνὸς βασιλείως—καὶ ἐπειδὴ πλέον πανπὸς εἶδους ἐλευθεροῦ πολιτεύματος ἀγαπᾷ τὴν πατρίδα του—προσκαλεῖ τὸν βασιλέα αὐτὸν, τῷ προσφέρει τὰ δύο βασιλείας, καὶ ἀποσύρεται, πτωχὸς πάντοτε, ἐπὶ τὸν ἔρημον ἐκείνον βράχον, τὸν μετὰ Σαρδοῦς καὶ Κορσικῆς, ὃν τοσοῦτον ἠγάπησε, διότι ἐπ' αὐτοῦ πρὸς τὴν μεγάλην του ψυχὴν ἐλάλουν ἀντὶ τῶν μικρῶν ἀνθρωπίνων φωνῶν, αἱ ὀργαὶ τῶν ἀνέμων καὶ τῆς φύλης του θαλάσσης τὰ σμαραγδοῦντα κύματα.

* *

Ἰδετέ τον ἐπὶ τῆς Καπρέρας. Ἐπὶ τοῦ κυματοκλύστου ἐκείνου βάρους μείζων ἐπιφάνεται ἡ ὑπεράνθρωπος μορφή του. Τοὺς βραχίονας σταυρῶν ἐπὶ τοῦ στήθους ἀτενίζει πρὸς τὴν γηραιὰν Εὐρώπην· ἐγγὺς, ἀπέναντι, ἡ πατρίς του, ἡ Ἰταλία, εἶναι ἐλευθέρη καὶ εἰς αὐτὸν ὀφείλει τὴν ἐλευθερίαν τῆς· ἀλλὰ περὶ τῶν ἄλλων ἀδελφῶν του, ἄλλων ἀνθρώπων αἱ πατρίδες στένουσιν ὑπὸ τοὺς τυράννους· οἱ Πολωνοὶ τείνουσι πρὸς αὐτὸν ἰκέτιδας χεῖρας καὶ ἐλπίζουσιν—οἱ Σέρβοι τὰ ὅπλα σκοποῦντες ν' ἀναλάβωσιν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας, τὸν προσκαλοῦσιν—ὀλίγοι τινες Ἑλληνας τὸ πῦρ τῆς ἐπαναστάσεως ὑποδαυλίζοντες ἐν

Ηπειρώ και Θεσσαλίᾳ, ὑπ' αὐτοῦ ἐμπνέονται καὶ ὁδηγοῦνται καὶ αὐτὸν ἀναμένουσιν... εἶναι ἡ Καπρέα τὸ ὄρος ἀφ' οὗ ἀναμένουσιν οἱ δοῦλοι λαοὶ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου τῆς ἐλευθερίας.

* *

Ἰδέτε τον ἐκεῖ τὸν Γαριβάλδην, καθ' ἣν στιγμὴν ἡ σωτήριος ἀγκάλη του ἀνοίγεται πρὸς τὸν κόσμον ὅλον τῶν ἀδελφῶν του, πρὸς τοὺς λαοὺς τοὺς πάσχοντας, τοὺς δούλους, αὗς θέλει πάντας ἐλευθέρους καὶ πολίτας, καὶ ἀπὸ τῶν ὁμμάτων του, εἰς ἃ ἡ θάλασσα καὶ ὁ οὐρανὸς ἔδωσαν τὸ χρῶμά των, καταρρέει ἐν δάκρυ, καὶ τὰ χεῖλη του τρέμοντα ψιθυρίζουσιν ἔρ ρ ο μ α ι...

Οἱ ἄνθρωποι ἀρπάζοντες τὴν λέξιν αὐτὴν τὴν φέρουσιν εἰς τοὺς δούλους ὡς τὴν μεγίστην τῶν ἐλπίδων.

* *

Ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ καὶ ὁ Χριστὸς ἐδάκρυσε καὶ εἶπεν «ἄ φ ρ ε ς α ὐ τ ο ῖ ς».

Τὸ δάκρυ καὶ τὸν λόγον αὐτὸν τοῦ Χριστοῦ παραβάλετε πρὸς τὸ δάκρυ καὶ τὸν λόγον τοῦ Γαριβάλδης· ἐκεῖ ὁ Θεός· ἐδῶ ὁ ἄνθρωπος· ἐκεῖ τὸ θεῖον μυστήριον καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος· ἐδῶ ὅλα τὰ δάκρυα τῶν πασχόντων ἐκρέοντα εἰς ἓν μόνον δάκρυ ἀπὸ δύο ὁμμάτων καὶ ἡ ἀγγελία τοῦ ἐν-σκήψαντος ἐπὶ τοὺς τυράννους κεραυνοῦ. Μετὰ δισχίλια ἔτη ὁ Γαριβάλδης συμπληροῖ τὸν Χριστόν.

* *

Τοιοῦτος πρέπει νὰ κητοφθῇ ὁ Γαριβάλδης· ὁ Ἰταλὸς πατριώτης, ὁ θυμασίος τολμηρὸς στρατηλάτης, ὁ μεγαλοφυὴς στρατιωτικὸς εἶναι μερικαὶ μόνον ἀπόψεις τῆς μορφῆς του· ὁ δημοκρατικὸς κοσμοπολίτης, ὁ φιλόσοφος, ὁ ποιητής, ὁ ὑπέρμαχος τῶν ἐλευθεριῶν τῆς ἀνθρωπότητος, ὁ ἱππότης τῶν λαῶν, τὸν συμπληροῦσιν· καὶ ὡς τοιοῦτος ὁ ἥρωας αὐτός· εἶναι μοναδικὸς ἐν τῇ ἱστορίᾳ, καὶ

14 = ΕΠΙΦΥΛΛΙΣ "ΜΗ ΧΑΝΕΣΑΙ" = 14

ΜΕ ΤΟ ΚΟΚΚΙΝΟ ΦΟΥΣΤΑΝΙ

(Ἰδὲ ἀριθ. 305)

Οἱ φοιτηταὶ διοικηταὶ τῆς Ἀλλιάδος.—Πρῶτος λόγος Κώστα τοῦ ρήτορος.

Ἡ τῶν φοιτητῶν διαδήλωσις διεδόθη καθ' ὅλην τὴν πόλιν, ὁ δὲ λαὸς ἤρχισε δρομαίως συρρέων πρὸς τὰ ἀνάκτορα.

Ὁ φρούρχος Λαζαρέτος ἡγούμενος τοῦ στρατοῦ ἠθέλησε νὰ διακόψῃ τὴν πρὸς τὰ ἀνάκτορα πορείαν τοῦ λαοῦ, ἀλλὰ βληθεὶς ὑπὸ ραγδαίων λιθοβολισμῶν ἠναγκάσθη νὰ υποχωρήσῃ συνιστῶν τοῖς στρατιωταῖς φρόνησιν καὶ μετριότητα.

Ἦτο ἤδη ὑπερπληρωμένη ἡ τε πλατεία τῶν Ἀνακτόρων καὶ τοῦ Συντάγματος ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ὅτε κατέφθασεν

ἔπριπε ν' ἀναφανῇ ἀκριβῶς ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, καθ' ὃν αἱ δημοκρατικαὶ ἰδέαι ἀναζῶσι ριζικώτερον καὶ ἡ ἀρχὴ τῶν ἐθνότητων ὑπαγορεύει τὸν σχηματισμὸν τῶν κρατῶν.

* *

Ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐποχῇ ζῇ καὶ ἕτερος ἀνὴρ, τὸ ὄνομα τοῦ ἐποίου ἡ ὑψηλὸς γνωρίζει ὅσον καὶ τὸ τοῦ Γαριβάλδης, — ὁ Βίσμαρκ.

Ὁ παραλληλισμὸς τῶν δύο τούτων ἀνδρῶν δύναται νὰ χορηγήσῃ φιλοσόφῳ τινι εὐρὺ πεδίων θεωρίας, ἐφ' οὗ ἐξε-λίσσεται ὁλοκλήρου τοῦ αἰῶνος ἡ ἱστορία· ὁλόκληρος ἡ πάλη, ἐν ἣ τὰ δύο τῆς συγχρόνου ἀνθρωπότητος ἀντίθετα βεβήματα ὑπερβάλλουσιν ἐναλλάξ ἀλλήλα.

Ὁ Βίσμαρκ, εἶναι ὁ θεράπων ἐνὸς αὐτοκράτορος — θεράπων μεγαλοφυῆς ὅμως.

Ὁ Γαριβάλδης εἶναι ἡ φράσις καθιερώθη τὰς ἡμέρας ταύτας — ὁ ἱππότης τῆς ἀνθρωπότητος.

Ὁ Βίσμαρκ ἐπετεύχτο τὴν ἐνοποίησιν τῆς πατρίδος του—ἀλλὰ κατέκτησεν καὶ τυραννεῖ αὐτὴν ὑπὲρ τοῦ κυρίου του.

Ὁ Γαριβάλδης ἀπελευθέρωσε καὶ ἡνοποίησε τὴν πατρίδα του ὑπὸ ἑνα βασιλέα—ἀλλὰ προσωρινῶς μόνον ὡς ἀπαραίτητον ἀποδεχόμενος τοῦτον—καὶ ἡ θυσία αὕτη ἦν ἐποίησεν τῶν δημοκρατικῶν τοῦ ἀρχῶν ὑπὲρ τῆς πατρίδος του ἀνωμολογήθη ὑπὸ τοῦ κόσμου ὡς ἡρωϊσμὸς θαυμαστός.

Ἡ διπλωματία τεκταινεί δεσμὰ διὰ τοὺς λαοὺς ἐν Βερολίνῳ, ἐν τῷ μεγάρῳ τοῦ πολυμηχάνου ὑπηρετοῦ τῶν Χοενζόλερ.

Ἀπὸ τῆς Καπρέας οἱ λαοὶ ἠλπίζον ἀπελευθέρωσιν.

Τὸ ἔργον τοῦ Βίσμαρκ εἶναι ἐφήμερον· καὶ θ' ἀρκανισθῇ μετὰ τοῦ ὀνόματός του ἐν τῇ μνήμῃ τῶν λαῶν.

Τὸ ἔργον τοῦ Γαριβάλδης θὰ μείνῃ· καὶ ὑπὲρ τὸ ἔργον

ὑπὸ τὸν Πτολεμαῖον οἱ ἑφιππος χωροφυλακὴ καὶ οἱ λογχοφόροι ἱππεῖς οἵτινες ἐτετέθησαν κατὰ τοῦ πλήθους.

Ἀληθὲς μάχη ἤρχισε τότε.

Ὁ λαὸς ἐξηγριώθη, διὰ βροχῆς δὲ λίθων ἔτρεψεν εἰς φυγὴν τὸν στρατὸν, πολλοὺς τῶν ἱππέων δεινῶς τραυματίσας.

Κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην κατέφθασε τροχάδην καὶ ὁ Καρύδης ἄφεις τὸ ἐπικναστατικὸν παρὰρτήμά του ἡμιτελές.

Ὅτε εἶχε φθάσει παρὰ τῷ ὑπουργείῳ τῶν ἐξωτερικῶν, τῷ ἐν τῷ οἴκῳ τῆς παρὰ τὴν πλατείαν τοῦ Συντάγματος οἰκίας τοῦ Κολοκοτρώνη ἐγκαθιδρυμένῳ, ὁλόκληρος λόχος πυροσβεστῶν ἐπετέθη κατ' αὐτοῦ μανιωδῶς.

Δὲν θὰ ἦτο τότε ζωντανὸς ὁ Καρύδης διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν δανειστῶν του, ἀν μὴ ὁ Λαζαρέτος παρενέβαινε μετὰ παρακλήσεων καὶ ἔσωζεν αὐτὸν αἱματόφυρτον καὶ καταπληγῶμένον.

Τὸ πρῶτον σπᾶσιμον τῆς χιλιόσπαρμένης φαλακρᾶς κεφαλῆς του ἐκεῖ συνέβη. Τὸν μετέφερον σχεδὸν ἀναίσθητον εἰς τὸ σπῆτι του.

Ὁ λαὸς ἐν τούτοις περιέζωσε τ' ἀνάκτορα λυσσῶδῶς κραυγάζων—Κάτω τὸ ὑπουργεῖον.

Τὸ ὑπουργικὸν συμβούλιον ἐκλήθη εἰς τ' ἀνάκτορα, ὅτε δὲ κατέφθασε καὶ ὁ ἐπὶ τῆς παιδείας ὑπουργὸς Ράλλης,

του βίβαιον ὅτι ἀθάνατον θὰ ζήσῃ τὸ ὄνομά του, ὅπερ ἡ παράδοσις θὰ μεγαλύνῃ ἀκόμη.

Ἄλλως τε ὁ Γαριβαλδὶς ὡς ἄνθρωπος δὲν παραβάλλεται πρὸς τὸν Βίσμαρκ· πιθανὸν ὁ Πιλάτος νὰ ᾔην ἱκανώτερος διπλωμάτης τοῦ Χριστοῦ.

* *

Ἀντὶ νὰ σὰς ἀναγγεῖλω γεγονότα ἐφλυάρησα ἀκρατήτως μέχρι σημείου ἀφ' οὗ μοι εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐπανέλθω εἰς ἀρχὴν τινα οἰανδήποτε.

Ἰνα ἐν μιᾷ μόνον ἀνταποκρίσει ἐξαντλήσω ὅλα τὰ Γαριβαλδινὰ, ὅφειλω νὰ προσθέσω ἔτι τὰ περὶ τῆς μὴ τελεσθείσης, ἀλλὰ τελεσθησομένης ἀποτεφρώσεως τοῦ σώματος—τὰς περὶ τῆς παρασκευαζομένης ἐπισήμου κηδείας—ὅσα εἶδον ἐν Λιθόρνῳ, ἐν Φλωρεντίᾳ, ἐν Γενούῃ... ἐνταῦθα... βλέπω τὸν διευθυντὴν ἀνακραυγάζοντα, ὑπερασπιζόμενον τὰς στήλας τοῦ «Μὴ Χάνεσαι» κατὰ τῆς Γαριβαλδινῆς πλημμύρας, καλοῦντα εἰς βοήθειαν τοὺς συνεργάτας ὧν τὰ ἄρθρα καὶ αἱ στροφαὶ βραχύνονται καὶ ἀποσύρουσι τοὺς πόδας ἵνα κάμωσι τόπον...—Ἐς ἄλλοτε.

Αἰγυπτίχος.

ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΙΣ

— — —

Ἀνάθεμά σε, Ἀραμπῇ, Ἀράπη, μυῦργο, μπόγια, ποῦ νάα Συνδιάσκεψι μᾶς ἐβγαλες ὅτ' ἐμὴν ἐσὺ μᾶς ἀνεστάτωσες μὲ τᾶγριά σου λόγια, καὶ ὅμως δὲν ἔρϊσκεται κανεὶς νὰ σὲ ἀλυσσοδέσῃ. Ἀνάθεμά σε, Ἀραμπῇ, καὶ τρεῖς ἀνάθεμά σε, κρεμάσου, πνίξου, φρένισσε, μὰ ἐπὶ τέλους σκάσε.

ὁ υἱὸς αὐτοῦ καὶ νῦν ὑπουργὸς μετ' ἄλλων περικυκλώσας τὴν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἀμαξὴν ἐκραύγαζε:

— Νὰ παραιτηθῇς, νὰ παραιτηθῇς! Πῆς τοῦ βασιλεῖς τὸρα ποῦ θὰ πᾶς ἀπάνω, ὅτι ἂν δὲν παραιτηθῇτε σήμερα θὰ σὰς σκοτώσωμε ὅλους.

— Ἡσυχία, παιδιὰ, λέγει ὁ Ράλλης, ἡσυχία, καὶ θὰ οἰκονομηθοῦν τὰ πράγματα.

— Δὲν ἔχει ἡσυχία, πατέρα, ἀπαντᾷ ὁ Ράλλης υἱὸς, δὲν ἔχει ἡσυχία, πρὶν πέσετε.

— Ντροπὴ σου, παιδί μου.

— Ντροπὴ σου σένα.

— Νὰ παραιτηθῇτε, ἐβόα ὁ λαός.

Μόλις καὶ μετὰ βίας τέλος κατώρθωσεν ὁ Ράλλης ν' ἀνέλθῃ εἰς τ' ἀνάκτορα, ὑπὸ τὰ ὁποῖα ἤκούοντο βροντῶδεις φωναί:

Κάτω τὸ ὑπουργεῖον.

Ζήτηω ὁ βασιλεὺς, ἂν πέσῃ τὸ ὑπουργεῖον.

Διάλογοι δὲ ἤκούοντο σποράδην.

— Θὰ βγῇ ὁ κουφὸς ἢ θὰ τοῦ σπάσωμε τὰ τσάμια.

— Ἐβγα, κύρ βασιλέα, πρὶν ἀκούσης καὶ γιὰ σένα τὸ κατώ.

— Ἡ κυρὰ Ἀμαλία θὰ τοῦ φᾶν τὸ κεφάλι.

— Κουφέ, ἐβγα!

— Νὰ πάρῃ ἐπιτροπὴ ἀπάνω.

Ἀκούω Συνδιάσκεψι καὶ τούρτουρας μὲ πιάνει, δὲν ξέρω πῶς μοῦ φαίνεται ὁ κόσμος καὶ θαρρῶ, πῶς καὶ ἄλλο νέο ζήτημα Ἑλληνικὸ ἐφάνη, καὶ μὲ τὸ νοῦ μου ἔρχομαι ὅτ' ὁ πρῶτό μας καιρὸς. Καὶ αὕτῃ νομίζω πῶς γιὰ μᾶς τοὺς Ἕλληνας θὰ γίνη, καὶ ἕνας κρύος ἰδρωτὰς τὰ κόκκαλά μου λύνει.

Θαρρῶ πῶς νέος πόλεμος τοὺς Ἕλληνας προσμένει, πῶς πάλι θὰ ἀδειάσουνε τοῦ κράτους τὰ Ταμεῖα, νομίζω πῶς καὶ ὁ βασιλεὺς ὅτ' ὁ Τεμπελεχὸς πηγαίνει νὰ στείλῃ διατάγματα γιὰ τὴν ἐπιστρατεία. Θαρρῶ πῶς πάλι θούρια καὶ κουμπουριάς θ' ἀρχίσω, πῶς πάλι θὰ στρατωνισθῶ καὶ θὰ λογχομαχήσω.

Θαρρῶ πῶς ἀρματόνονται τοῦ Μπούμπουλη οἱ στόλοι, θαρρῶ πῶς ὁ Γλυκύτατος ἀστράφτει καὶ βροντᾷ, καὶ ὁ κύριος Θεόδωρος πῶς φεύγει γιὰ τὴν Πόλιν μὲ ὅλα τὰ παράσημα καὶ μὲ τὰ τρικαντά. Καὶ τοῦ Ροντήρη ἔξαφνα κυττάζω τὸ στεφάνιν νὰ κατεβαίνει ὅτ' ἐν γυμνῇ κορπῇ τοῦ Δεληγιάννη.

ὦ! τί καλὰ, ἂν πήγαине ὁ Δεληγιάννης πάλιν! ναὶ μὲν, ἐμεῖς δὲν ἔχομε ὅτ' ἐν Αἴγυπτο συμφέρον, ναὶ μὲν, οἱ Ἀγγλοὶ τρώγονται, οἱ Τούρκοι καὶ οἱ Γάλλοι, ἀλλ' ὅμως ἔπατησαν καὶ ἐκεῖ οἱ πόδες τῶν πατέρων. Καὶ ἔπρεπε γιὰ μιὰ μικρὴ ἐνθύμησι ἐκείνων νὰ πάρῃ καὶ ὁ ἡμέτερος, καθὼς ὅτ' ἐν Βερολίνο.

— Καὶ πράγματι ἢ ἐκ τοῦ Ράλλη, Φιλήμονος, Χοῦδᾶ καὶ ἄλλων ἐκ φοιτητῶν ἐπιτροπῇ, κληθεῖσα παρὰ τοῦ βασιλεῖς, ἀνῆλθε τ' ἀνάκτορα.

Ὁ βασιλεὺς μετὰ τῆς βασιλείσεως τεταραγμένοι ὑπεδέχθησαν αὐτοὺς φιλοφρόνως.

Ὁ βασιλεὺς ἐρωτᾷ ψυχρῶς.

— Τί ὁ λαὸς μου κάτω βοᾷ; τί θέλει; Πρὸς τί ἡ τόση ταραχή;

— Βασιλεῦ, ἀπαντᾷ ὁ Φιλήμων, ὁ λαὸς ἐκακώθη παρὰ τοῦ στρατοῦ ἐν τῇ ἐξασκήσει μιᾶς τῶν συνταγματικῶν ἐλευθεριῶν του, καὶ ζητεῖ ἱκανοποιήσιν.

— Καὶ αὕτη ποία;

— Ἡ παραιτήσις τοῦ ὑπουργείου σας.

— Καὶ τοῦτο δὲν τὸ θεωρεῖτε ὡς τραχύτητα;

— Παρανομεῖ.

— Καλλίστα, ἀφοῦ ὁ λαὸς μου τὸ θέλει, θὰ γίνη. Ἀνακοινώσετε τοὺς λόγους μου τούτους κάτω καὶ εἰπέτε νὰ διαλυθοῦν ἡσύχως.

— Θέλομεν ὑπουργεῖον φιλελεύθερον.

— Θὰ γίνη. Ἐχστε νὰ ὑποβάλετε πρόσωπα;

— Ὅχι· ζητοῦντες τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ Συντάγματος, διέκοψεν ὁ Χοῦδᾶς, ἐννοοῦμεν πρῶτοι πάντων νὰ σεβασθῶμεν τὰς διατάξεις αὐτοῦ. Ὁ βασιλεὺς κατὰ τοῦτο διορίζει καὶ παύει τοὺς ὑπουργοὺς του, ἡμεῖς ὅθεν οὐδό.